

GENEL GEREKÇE

Son yıllarda dünya, jeomekansal teknolojilerin, endüstrilerin ve uygulamaların muazzam bir hızla büyüdüğüne ve geliştiğine tanık olmaktadır. Teknolojinin hayatın olağan akışını dahi ne denli etkilediği göz önünde bulundurulduğunda bu büyüme ve gelişme sürecinin bir parçası olmak ülkemiz açısından da artık kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu gelişmelere uyum sağlamak ve ilerleme sürecinin aktörleri arasında yer almak bakımından ise tüm ülkeyi kapsayan hukuki, idari ve teknik düzenlemelerin bir an önce yapılması ve yine bunların aynı hızla hayata geçirmesi bir anlamda zorunluluk arz etmektedir.

Hızlı bir değişim ve kalkınma sürecinin yaşandığı ülkemizde, kalkınma planları ile ulaşılmak istenen hedeflerin ve programların gerçekleştirilmesi ancak uygulama, izleme, denetim ve kontrol sistemlerinin tam bir uyum içinde ve etkin olarak işletilmesi ile mümkün olabilecektir. Bu tür bir sistemin temelini ise şüphesiz ki doğru, güncel, güvenilir, standart ve kolay ulaşılabilir bilgi oluşturmaktadır.

Kalkınma planlarının hayata geçirilebilmesi için doğru, güncel, güvenilir, standart ve kolay ulaşılabilir bilgiye olan ihtiyacın bu denli aşikâr olmasına rağmen sistem içinde üretilen verinin ve toplanan bilginin güncelliği ve yine bunların kullanılabilirliği ne yazık ki gelişen teknoloji karşısında yetersiz kalmaktadır. Mevcut haliyle Ülkemizin ihtiyaçlarına cevap veremeyen sistemin gözden geçirilmesi ve eksikliklerin giderilmesi artık zaruret haline gelmiştir.

Mevcut sistemde, sürecin en uzun ve en zahmetli aşamalarını veri/bilgi toplama ve değerlendirme aşamaları oluşturmaktadır. Bilhassa kurumlar arasındaki yetki çatışmaları ve çakışmalarından ve nitelikli insan gücü ile yüksek teknolojik bilgi ve donanım eksikliğinden kaynaklanan bu sorun, yetki sınırlarının tereddüte yer bırakmayacak şekilde belirlenmesi, nitelikli personel istihdamının ve gerekli eşgüdümün sağlanması suretiyle kolaylıkla çözülebilecek, Ülkemizin kalkınması yönünde atılan adımlar daha sağlam temellere dayanacak ve böylelikle sistem bütünüyle verimli ve etkin hale dönüşecektir.

Sistem içerisinde ihtiyaç duyulan veri ve bilgi, farklı kurum ve kuruluşlar tarafından ve farklı disiplinlerin benimsenmesi suretiyle yürütülen faaliyetler sonucunda elde edilmektedir. Bu kurum ve kuruluşlar, birbirlerinden bağımsız olarak kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konularda, geleneksel metotlarla ve en önemlisi de değişik tip ve özellikte, mekân, ölçek ve zamanlara göre veri üretmekte ve veri kullanmaktadır. Ancak bu kurum ve kuruluşların kendi amaçları doğrultusunda, kendi metotları ve iş süreçleri ile topladığı ve ürettiği veriler zaman, mekân, format, standart ve ölçek yönünden istenilen özellikleri

karşılayamamakta ve bazı bilgilere ulaşmak bakımından da oldukça sınırlı olanak sunmaktadır. Bu durum, mevcut bilginin yetersiz ve güncellikten uzak olmasına sebebiyet vermekte ve dolayısıyla da bilginin organizasyonunda, derlenmesinde ve mekânsal kararların alınmasında gecikmelere neden olmaktadır. Bu bağlamda, hızla büyüyen Ülkemizde, mekânsal politikalarda gerekli uyarlamaların yapılmasının ve gelişmelerin yönlendirilmesinin önemi nazara alındığında güvenilir ve güncel bilginin taşıdığı anlam bir kez daha ortaya konulmuş olmaktadır.

Dijital bilgi çağı olarak adlandırılan 21. yüzyılda, bilgi teknolojileri, uzay ve yer temelli sistemler ve coğrafi bilgi sistemleri, bilgi toplumlarının yönetiminde esaslı unsur haline gelmişlerdir. Bu sebeple de ancak bu teknolojileri yönetim sistemlerine entegre edebilen ülkeler uygarlık yarışında söz sahibi olabileceklerdir.

Bu durum karşısında, etkin bir karar verme sürecinin ortaya konulması noktasında büyük önem taşıyan veri organizasyonunun, klasik yöntemlerle izlenen ya da toplanan veriyle sağlanamayacağı açıktır. Doğal kaynaklara yönelik gelişmelerin takip edilebilmesinin, bilginin mekânsal boyutta izlenebilmesinin ve mevcut durumun en güncel haliyle ortaya konulabilmesinin karar verme süreçleriyle olan yakın ilişkisi, uluslararası standartlara uygun olarak hayata geçirilen Coğrafi Bilgi Sistemlerinin kullanımını artık zorunlu hale getirmiştir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin ve mekânsal veri altyapısı olarak da bilinen coğrafi bilgi altyapısı teknolojilerinin hızla gelişmesi, farklı kaynaklardan gelen coğrafi bilginin ortak ve bütünlük bir şekilde ele alınmasını oldukça güçleştirmektedir. Bu sebeple, coğrafi bilginin mevcudiyetine, niteliğine, organizasyonuna, erişilebilirliğine ve paylaşımına ilişkin sorunların giderilmesi için doğru ve yerinde politikalar üretilerek birtakım önlemlerin alınması ve coğrafi bilgi altyapısının geliştirilmesi için ortak bir sistem oluşturulması gerekmektedir. Bu ortak sistemin kurulması ile sürecin tarafları arasında gerekli uyum sağlanabilecektir.

Ulusal Coğrafi Bilgi Altyapısı'nın (UCBA) kurulması ve işletilmesi süreci, ulusaldan yerele, coğrafi veri üreticilerinin ve kullanıcılarının koordinasyonunu ve işbirliğini gerektiren önemli bir konudur. UCBA, veri, politika ve teknoloji boyutlarıyla bir bütün halinde geliştirilmelidir. Zira, UCBA sadece bir coğrafi portalın kurulması anlamına gelmemektedir. Bu Altyapı'nın işletilmesi kapsamında, sisteme yüklenen ve paylaşılacak verinin standardize edilmesi, teknik iletişim altyapısının uygunluğunun sağlanması, istihdam edilecek personelin yeterli nitelikte olması, veri üretim paylaşımına yönelik koordinasyonu sağlayacak idari ve yasal altyapısının oluşturulması gibi birçok bileşenin birlikte irdelenmesi gerekmektedir.

Günümüzde, coğrafi bilgi kullanıcıları zamanlarının yüzde 80'ini bilgiyi toplayıp yönetmeye harcarken yalnızca yüzde 20'sini bilgileri analiz etmek üzere kullanmaktadırlar. Ancak toplanan bilginin çoğunun nasıl toplandığı veya nerede saklandığı bilinmediğinden bu bilgi yeniden kullanıma uygun değildir. Aynı veya benzer verinin toplanması için aynı çabanın müteaddit defalar sarfedilmesi, kurum ve kuruluşlar bakımından verimsizliğe ve yüksek maliyetlerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bu durum aynı zamanda bilginin paylaşımını güçleştirmektedir. Kamu sektörü coğrafi bilgileri, tam verimli kullanılmayan büyük bir servettir.

Bununla birlikte Avrupa Birliği'nde, çevre üzerinde doğrudan ve dolaylı etkiye sahip politikalara ve eylemlere ilişkin önlemlerin kabul edilmesine yardımcı olan bir coğrafi bilgi altyapısının oluşturulması gerektiği düşünülerek Inspire (Avrupa mekânsal Bilgi Altyapısı) olarak adlandırılan direktif onaylanmıştır. Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi Altyapısı'nın da söz konusu direktife uygun olarak geliştirilmesi ve sürdürülebilir olması gerekmektedir.

Bu kanun teklifi ile de ulusal coğrafi bilgi sistemi ve altyapısına ilişkin ulusal politika ve stratejilerin oluşturulması, ulusal düzeyde ihtiyaç duyulan coğrafi veri ve bu veriye ait detaylı bilgilerin (metaveri); belirlenmesi, üretilmesi, güncelliğinin sağlanması, güvenliği, üretim ve paylaşım, kullanım standartlarının belirlenmesine dair usul ve esasların belirlenmesi ile bu kanunda verilen görevleri yerine getirecek kurulların görev, yetki ve sorumluluklarını düzenlemesi amaçlanmaktadır.